

مبارزات سیاسی میرزای دوم علیه استعمار انگلیس

۱۶ مهر ۱۳۹۳ ساعت ۱۷:۰۷

سیزدهم ذیحجه ۱۳۳۸ مصادف است با سالروز درگذشت شیخ محمدتقی شیرازی. آیت‌الله میرزا محمدتقی حائری شیرازی معروف به میرزای دوم از چهره‌های برجسته علمی و سیاسی حوزه علمیه نجف بود که رهبری هسته‌های مقاومت علیه استعمار انگلیس در عراق را به عهده داشت.

وی سال ۱۲۵۶ در شیراز به دنیا آمد و برای تحصیل علوم دینی به کربلا رفت و سال‌ها از محضر بزرگان حوزه درس آموخت تا به مقام بالایی بین علمای دینی رسید. بعد از فوت میرزای شیرازی بسیاری از مردم و عالمان دینی معتقد بودند که ریاست حوزه علمیه نجف به آیت‌الله محمدتقی شیرازی خواهد رسید. او در سامرا اقامت گزید و به درس و بحث پرداخت و بعد از درگذشت آیت‌الله سیدکاظم یزدی مرجعیت مطلق شیعیان به او رسید.

آن زمان اوضاع و احوال زمانه به سود دنیای اسلام نبود. دولت عثمانی که آن موقع قوی‌ترین کشور اسلامی بود با مشکلات فراوانی دست و پنجه نرم می‌کرد و اروپاییان هم اتحادیه‌ای علیه این حکومت به راه انداخته بودند. سال ۱۹۱۴ انگلستان علیه عثمانی‌ها اعلام جنگ کرد. آن موقع عراق در تصرف دولت بریتانیا بود و کمی بعد بصره به تصرف کامل نظامیان این کشور درآمد. شرایط دشوار و بغرنجی بر جهان اسلام حاکم بود. اشغالگری دولت بیگانه بر بصره بر اهالی آن شهر گران آمد و از این رو دست به دامان علما شدند.

روحانیون بلندپایه حوزه نجف هم با درک این موقعیت دشوار به صورت گروهی و فردی برای رهایی از تسلط اجنبی فتوای جهاد صادر کردند و خود نیز در کنار هسته‌های مقاومت علیه استعمار قرار گرفتند.

آیت‌الله میرزا محمدتقی شیرازی در این میان بیش از دیگران، شیعیان عراق و مردم مسلمان این کشور را برای مقابله با بیگانگان تشویق می‌کرد. آن موقع میرزا در کربلا اقامت داشت و بیانیه‌ها و سخنرانی‌های تندی علیه انگلیسی‌ها ارائه می‌کرد. با تشویق میرزای دوم شرایط برای حرکت همه جانبه علیه بریتانیا فراهم شد.

مردم عراق عزم خود را برای بیرون راندن بیگانه از سرزمین اشغالی جزم کرده بودند و این گونه بود که «انقلاب عشرين» پا گرفت.

آیت‌الله شیرازی برای هماهنگی با دیگر علما، شیخ مهدی خالصی را که سابقه دشمنی با انگلیس داشت از کاظمین به کربلا فراخواند و برای پیشبرد صحیح اهداف انقلاب از مشاوره و همراهی بسیاری از علمای حوزه مانند آیت‌الله کاشانی، سیدمحمد علی شهرستانی و میرزا احمد خراسانی بهره برد.

آن موقع عراق یکسره در التهاب و تنش بود. انگلیس درصدد برگزاری انتخاباتی در عراق بود تا به حضور خود در این کشور مشروعیت ببخشد، اما در کربلا و بغداد تجمعاتی در اعتراض به این اقدام صورت گرفت.

در کربلا میرزا محمد رضا فرزند آیت‌الله محمدتقی شیرازی تشکیلاتی به نام «الجمعیه الاسلامیه» به راه انداخت. این تشکل در اعتراض به اعلام قیمومیت عراق از سوی انگلیس شکل گرفت.

ادامه این روند واکنش بریتانیا را در پی داشت و این کشور ذی‌القعه ۱۳۳۷ دستور دستگیری و تبعید تعدادی از اعضای این تشکل و تبعید آنان به هندوستان را صادر کرد. نامه‌نگاری‌های اولیه بین میرزای دوم و کارگزاران انگلیسی ره به جایی نبرد و وی به صدور حکم مشهورش موسوم به «فتوای دفاعیه» اقدام کرد که در آن جواز مبارزه مسلحانه مسلمانان علیه استعمار انگلیس صادر شده بود.

در این حکم آمده بود: «مطالبه حقوق بر عراقیان واجب است و بر آنان واجب است در ضمن درخواست‌های خویش رعایت آرامش و امنیت بنمایند و در صورتی که انگلستان از پذیرش درخواست‌هایشان خودداری ورزد، جایز است به قوه دفاعی متوسل شوند.»

موضعگیری‌های سیاسی میرزای دوم تنها به صدور حکم جهاد ختم نمی‌شد بلکه او نهم جمادی الثانی ۱۳۳۸ هم با صدور حکمی همکاری با اداره قیمومیت انگلیس در عراق را بر مسلمانان تحریم کرد. با این حکم بود که بسیاری از عراقی‌ها که تا آن موقع در استخدام این اداره بودند، استعفا کردند و بریتانیا برای اداره عراق با مشکل مواجه شد.

یکی از ویژگی‌هایی مبارزات سیاسی آیت‌الله شیرازی، تاکید بر حفظ مسلمانان شیعه و سنی بود. آن موقع کربلا مرکز ثقل فعالیت‌های سیاسی و مبارزات مردم عراق علیه انگلیس بود.

بیست‌وسوم شوال ۱۳۳۸ قمری اهالی کربلا با حمله به فرمانداری و تصرف آن، رسماً به انقلاب پیوستند و پس از آزادی شهر، انقلابیون بیست‌ونهم شوال ۱۳۳۸ قمری به منزل میرزا محمدتقی شیرازی رفتند و درباره نحوه اداره شهر با وی مذاکره کردند. در پی آن مقرر شد شهر از طریق دو مجلس اداره شود؛ مجلس علمی و مجلس ملی. اهداف مجلس علمی رسیدگی به امور دینی و ترویج آن و حکمیت در منازعات داخلی شهر و عشایر بود. این مجلس متشکل از سیدهبه‌الدین شهرستانی، سیدابوالقاسم کاشانی،

میرزا احمد خراسانی، سیدحسین قزوینی و میرزا عبدالحسین شیرازی (فرزند میرزای شیرازی) بود. مأموریت مجلس ملی، گرفتن مالیات از مردم، تعیین مسئولان نظامی و اداری و برقراری امنیت در شهر و راههای اطراف و مانند آن بود. اعضای این مجلس ۱۷ نفر بودند و آیت الله شیرازی وظیفه نظارت بر دو مجلس را بر عهده داشت.

وی سیزدهم ذیحجه ۱۳۳۸ قمری در هشتاد سالگی در حساس ترین و بحرانی ترین دوران انقلاب در کربلا درگذشت.

منبع:جام جم

آدرس مطلب :

<https://www.cafetarikh.com/news/۲۸۳۴۱/انگلیس-استعمار-علیه-دوم-میرزا-سیاسی-مبارزات>